

นโยบายด้านมาตรฐานสถิติ ในการผลิตสถิติทางการ เพื่อให้สามารถบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

Statistical
Standard

มาตรฐานสถิติ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

นโยบายด้านมาตรฐานสถิติ ในการผลิตสถิติทางการ เพื่อให้สามารถบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

หน่วยงานเจ้าของเรื่อง

กองบริหารจัดการระบบสถิติ
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
โทรศัพท์ 0 2141 7447
โทรสาร 0 2143 8121
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ pstand@nso.go.th

หน่วยงานที่เผยแพร่

กองสถิติพยากรณ์
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 2
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 0 2141 7498
โทรสาร 0 2143 8132
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ binfopub@nso.go.th

ปีที่จัดพิมพ์

....

คำนำ

“สถิติทางการ” ข้อมูลสำคัญสำหรับการบริหารราชการเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาประเทศ เนื่องด้วยประเทศไทยมีลักษณะเป็นระบบสถิติแบบกระจายงาน กล่าวคือมีหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากที่ผลิตสถิติจากการบริหารงาน งานทะเบียน และจากการผลิตสถิติตามความต้องการเฉพาะของหน่วยงาน และมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยสถิติกลางของประเทศที่ผลิตสถิติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถิติที่ได้จากการสำมะโนและสำรวจ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้การผลิตสถิติจากหน่วยงานต่างๆ มีกรอบแนวคิด คำนิยาม หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ การจัดจำแนก และวิธีการผลิตสถิติทั้งที่อ้างอิงมาตรฐานสากลและที่กำหนดขึ้นเองเพื่อใช้ภายในหน่วยงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและวัตถุประสงค์ของการจัดทำข้อมูลสถิติของหน่วยงาน ทำให้ข้อมูลสถิติไม่สามารถบูรณาการหรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

“นโยบายด้านมาตรฐานสถิติในการผลิตสถิติทางการเพื่อให้สามารถบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน” ได้จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งให้หน่วยงานนำไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงานเชิงนโยบายในการผลิตสถิติทางการเพื่อให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทำให้ข้อมูลสถิติสามารถเปรียบเทียบกันได้ทั้งในและระหว่างประเทศ เป็นการสร้างความคุ้มค่าของข้อมูลสถิติให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการใช้มาตรฐานในการผลิตสถิติ

มาตรฐานสถิติ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาและดำเนินงานเพื่อให้ได้ระบบสถิติที่ทันสมัย (Modernization of statistical system) โดยการใช้มาตรฐานมาเป็นตัวปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสถิติที่ไม่ใช่แค่ภายในหน่วยงานเท่านั้น แต่เป็นการปรับปรุงสถิติทางการในเชิง “อุตสาหกรรม” ทั้งระบบสถิติของประเทศ หากสถิติทางการไม่มีมาตรฐาน การเปรียบเทียบข้อมูลที่ทำโดยหน่วยงานที่แตกต่างกันหรือต่างช่วงเวลากันย่อมทำได้ ความสามารถในการเปรียบเทียบข้อมูลเป็นมิติที่สำคัญของคุณภาพ และถ้าข้อมูลเปรียบเทียบไม่ได้จะทำให้การใช้ประโยชน์ของข้อมูลลดน้อยลงและส่งผลกระทบต่อความสำคัญของหน่วยงานที่ผลิตข้อมูลนั้นๆ ด้วย

สารบัญ

	หน้าที่
บทนำ	1
สถานการณ์ด้านมาตรฐานสถิติในการผลิตสถิติทางการ	1
ความหมายของมาตรฐานและมาตรฐานสถิติ	4
กฎหมายและหลักการที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสถิติ	7
พระราชบัญญัติสถิติ	7
หลักการพื้นฐานสถิติทางการ	8
หลักปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสถิติทางการประเทศไทย	9
นโยบายด้านมาตรฐานสถิติในการผลิตสถิติทางการ เพื่อให้สามารถบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน	11
เอกสารอ้างอิง	19

บทนำ

สถานการณ์ด้านมาตรฐานสถิติในการผลิตสถิติทางการ

“สถิติทางการ” ข้อมูลสำคัญสำหรับการบริหารราชการเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาประเทศ เนื่องด้วยประเทศไทยมีลักษณะเป็นระบบสถิติแบบกระจายงาน กล่าวคือมีหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากที่ผลิตสถิติจากการบริหารงาน งานทะเบียน และจากการผลิตสถิติตามความต้องการเฉพาะของหน่วยงาน และมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยสถิติกลางของประเทศที่ผลิตสถิติในแทบทุกสาขา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถิติที่ได้จากการสำมะโนและสำรวจ

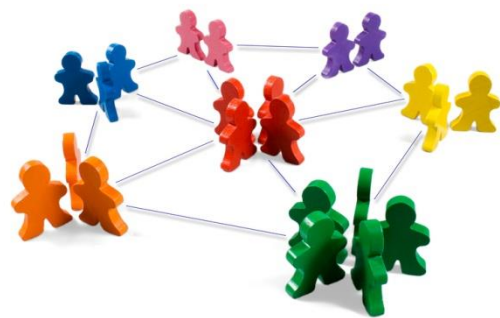
“คุณค่าของข้อมูลสถิติจะเกิดประโยชน์สูงสุด หากใช้แนวคิด คำนิยาม การจัดทำแนก และวิธีการที่เป็นมาตรฐาน”

ที่มา: Principle and protocol for producer of tier 1 statistics,

แม้ว่าการผลิตสถิติภายใต้ระบบดังกล่าวมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยเป็นการผลิตสถิติเพื่อตอบสนองการใช้งานเฉพาะตามภารกิจหลักของแต่ละหน่วยงาน ภายใต้ความเหลื่อมล้ำด้านมาตรฐานสถิติ และคุณภาพของข้อมูลสถิติ ดังสภาพปัจจุบันที่หน่วยสถิติต่างๆ มีการผลิตข้อมูลสถิติโดยมีกรอบแนวคิด คำนิยาม หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ การจัดทำแนก และวิธีการผลิตสถิติทั้งที่อ้างอิงมาตรฐานสากลและที่กำหนดขึ้นเองเพื่อใช้ภายในหน่วยงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและ

วัตถุประสงค์ของการจัดทำข้อมูลสถิติของหน่วยงาน ซึ่งพบว่ายังมีบางหน่วยงานที่แม้ว่าจะอยู่ภายใต้กระทรวงเดียวกันยังใช้มาตรฐานในการผลิตสถิติที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลหรือบูรณาการข้อมูลร่วมกันได้ จึงทำให้กระทรวงต่างๆ พยายามจัดทำมาตรฐานกลางภายในกระทรวงขึ้น เช่น กระทรวงแรงงานจัดทำมาตรฐานข้อมูลกระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาจัดทำมาตรฐานกลางด้านการศึกษา กระทรวงสาธารณสุขจัดทำศูนย์มาตรฐานรหัสและข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทยจัดทำศูนย์ข้อมูลกลางกระทรวงมหาดไทยและจังหวัดให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน เป็นต้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสภาพโลภภวิวัฒน์ที่ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ถูกหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้น หน่วยงานทุกภาคส่วนมีการปรับบทบาทและวิธีการบริหารงานโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการปรับปรุงด้านข้อมูลข่าวสารให้มีการบูรณาการและแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกันได้ ซึ่งการที่ข้อมูลจะสามารถบูรณาการและเชื่อมโยงกันได้ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ข้อมูลนั้นต้องจัดทำอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานสถิติเดียวกัน

จากสภาวะการณ์ดังกล่าว ในการบริหารจัดการระบบสถิติของประเทศจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา“มาตรฐานสถิติของประเทศ” และส่งเสริมการใช้มาตรฐานสถิติอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ประเทศมีสถิติที่สำคัญสามารถสะท้อนภาพสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับใช้เป็นองค์ความรู้ในการจัดทำนโยบายและแผน และใช้ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศ โดยต้องการให้ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์กับสถิติและสารสนเทศที่ได้จากแหล่งต่างๆ ร่วมกันได้บนพื้นฐานของกรอบแนวคิด คำนิยาม หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ การจัดจำแนก และวิธีการผลิตสถิติที่เป็นมาตรฐานอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

การแลกเปลี่ยนและใช้ประโยชน์จากสถิติร่วมกัน

การจัดทำมาตรฐานสถิติไม่ได้มีเป้าหมายเพียงแค่ได้มาตรฐาน แต่ต้องการทำให้หน่วยสถิติสามารถระบุงการดำเนินงานและกระบวนการต่างๆ สามารถอธิบายความค้ำค่าของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพข้อมูลสถิติได้อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานสถิติ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาและดำเนินงานเพื่อให้ได้ระบบสถิติที่ทันสมัย (Modernization of statistical system) โดยการใช้มาตรฐานสถิติมาเป็นตัวปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสถิติที่ไม่ใช่แค่ภายในหน่วยงานเท่านั้น แต่เป็นการปรับปรุงสถิติทางการในเชิง “อุตสาหกรรม” ทั้งระบบสถิติของประเทศ กล่าวคือ แต่ละหน่วยสถิติเปรียบเสมือนโรงงานผลิตข้อมูลสถิติและสารสนเทศที่เรียกว่า “อุตสาหกรรมการผลิตสถิติทางการ” ดังนั้นในแต่ละหน่วยงานที่ผลิตสถิติทางการควรมีมาตรฐานอุตสาหกรรมของตนเอง และเป็นเสมือนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาและแลกเปลี่ยนเครื่องมือการผลิตสถิติระหว่างผู้ผลิตสถิติด้วยกัน เพื่อให้เกิดความค้ำค่าของการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน

หากสถิติทางการไม่มีมาตรฐาน การเปรียบเทียบข้อมูลที่ทำโดยหน่วยงานที่แตกต่างกันหรือต่างช่วงเวลาที่ย่อมทำได้ ความสามารถในการเปรียบเทียบข้อมูลเป็นมิติที่สำคัญของคุณภาพ และถ้าข้อมูลเปรียบเทียบไม่ได้จะทำให้การใช้ประโยชน์ของข้อมูลลดน้อยลงและส่งผลกระทบต่อความสำคัญของหน่วยงานที่ผลิตข้อมูลนั้นๆ ด้วย

ความหมายของมาตรฐานและมาตรฐานสถิติ

มาตรฐาน คืออะไร

พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551

ให้ความหมายของคำว่า “มาตรฐาน” หมายความว่า ข้อกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

- (1) ผลิตภัณฑ์ วิธีการ กระบวนการผลิต ส่วนประกอบ โครงสร้างมิติ ขนาด แบบ รูปร่าง น้ำหนัก ประสิทธิภาพ สมรรถนะ ความทนทาน หรือความบริสุทธิ์ของผลิตภัณฑ์
- (2) หีบห่อ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมาย หรือฉลาก
- (3) วิธีการ กระบวนการ คุณลักษณะ ประสิทธิภาพ หรือสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการบริการ
- (4) ระบบการบริหารหรือการจัดการเกี่ยวกับคุณภาพ สุขอนามัย อาชีวอนามัย สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย หรือระบบอื่นใด
- (5) นิยาม แนวทาง ข้อเสนอแนะ หน่วยวัด การทดสอบ การสอบเทียบ การทดลอง การวิเคราะห์ การวิจัย การตรวจ การรับรอง การตรวจประเมินที่เกี่ยวกับ (1) (2) (3) (4) หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับมาตรฐาน

องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization -ISO)

ให้ความหมายของคำว่า “มาตรฐาน” คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นจากการเห็นพ้องต้องกัน และได้รับความเห็นชอบจากองค์กรอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เอกสารดังกล่าววางกฎระเบียบแนวทางปฏิบัติหรือลักษณะเฉพาะแห่งกิจกรรม หรือผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ใช้กันทั่วไปจนเป็นปกติวิสัย โดยมุ่งให้บรรลุถึงความสำเร็จสูงสุดตามข้อกำหนดที่วางไว้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

ให้ความหมายของคำว่า “มาตรฐาน” คือ สิ่งที่ดีเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด

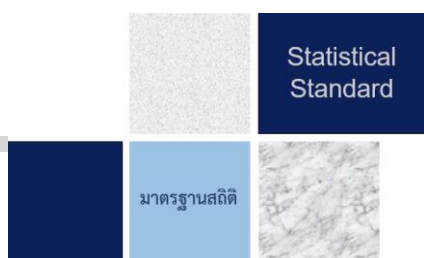
มาตรฐานสถิติ คืออะไร

มาตรฐานสถิติ¹ คือ ข้อกำหนดหรือแนวทางที่ตกลงร่วมกันในการเก็บรวบรวม ข้อมูลและสารสนเทศทั้งจากการสำรวจและจากการบริหารงานในการผลิตสถิติเรื่อง ต่างๆ ที่ช่วยให้สามารถบูรณาการทั้งข้อมูลต่างช่วงเวลาและต่างแหล่งข้อมูลได้ ซึ่ง ประกอบด้วย

1. มาตรฐานกระบวนการผลิตสถิติ เช่น แบบจำลองกระบวนการงานสถิติทั่วไป กระบวนการผลิตสถิติจากการสำรวจด้วยตัวอย่าง กระบวนการผลิตสถิติจาก ทะเบียน เป็นต้น
2. มาตรฐานกรอบแนวคิดการผลิตสถิติ เช่น คำนิยาม หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ ชื่อตัวแปร การจัดจำแนก คำถาม เป็นต้น
3. มาตรฐานการเผยแพร่สถิติ เช่น สัญลักษณ์การนำเสนอข้อมูล คำอธิบาย ข้อมูลหรือ metadata แนวปฏิบัติในการรักษาความลับข้อมูล การนำเสนอ รายงานสถิติ การนำเสนอด้วยภาพ เป็นต้น

¹ อ้างอิงจาก Statistical Standard, Glossary of Statistical Terms, OECD

กฎหมายและหลักการ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสถิติ

พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติ

สถิติ

พ.ศ. ๒๕๕๐

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางของ
รัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับสถิติ ทั้งในบทบาทของการ
จัดระบบบริหารสถิติของประเทศให้มีประสิทธิภาพ และ
เป็นหน่วยงานหลักในการผลิตข้อมูลสถิติที่สำคัญเพื่อ
ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนการดำเนินการตาม
นโยบายและแผนงานของรัฐ กลไกหนึ่งที่สำคัญในการ
ขับเคลื่อนบทบาทดังกล่าวไปสู่ความสำเร็จคือ “มาตรฐาน
สถิติ” ที่เป็นเสมือน “โครงสร้างหลัก” ของการผลิตสถิติ
เพื่อนำไปสู่การแบ่งปันข้อมูลเพื่อการใช้งานร่วมกันดังที่
กำหนดไว้ในภายใต้พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ดังนี้

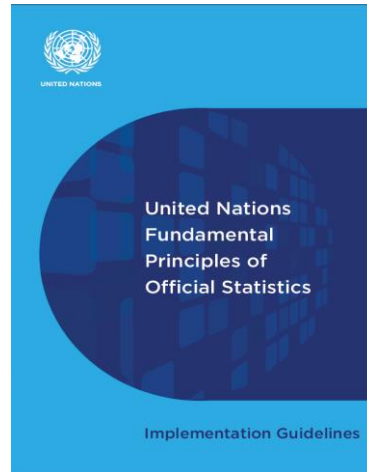
- มาตรา 6 (2) ให้สำนักงานสถิติมีอำนาจหน้าที่จัดทำมาตรฐานสถิติเสนอ
คณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ
- มาตรา 8 หน่วยงานต้องจัดทำสถิติให้เป็นไปตามแผนกำหนดความรับผิดชอบตาม
มาตรา 6 (5)² และดำเนินการให้ถูกต้องตามมาตรฐานสถิติ

² มาตรา 6 (5) สำนักงานสถิติแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ประสานและหารือร่วมกับหน่วยงานเพื่อจัดทำแผน
กำหนดความรับผิดชอบในการดำเนินงานทางสถิติตามแผนแม่บท

หลักการพื้นฐานสถิติทางการ

(The Fundamental Principles of Official Statistics: FPOS)

“การพัฒนาสถิติทางการตามแผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทยยึดหลักอ้างอิงตามหลักการพื้นฐานสถิติทางการ (The Fundamental Principles of Official Statistics) ตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN)” ประกอบด้วย 10 หลักการ ดังนี้

- หลักการที่ 1 ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ มีความเป็นกลาง และเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม
- หลักการที่ 2 ผลิตตามมาตรฐานวิชาชีพ หลักวิชาการ และจรรยาบรรณวิชาชีพ
- หลักการที่ 3 เผยแพร่อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้
- หลักการที่ 4 ป้องกันการใช้อย่างไม่ถูกต้อง
- หลักการที่ 5 เลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม
- หลักการที่ 6 รักษาข้อมูลเป็นความลับโดยเคร่งครัด
- หลักการที่ 7 เผยแพร่กฎหมายเกี่ยวกับระบบสถิติ
- หลักการที่ 8 ประสานความร่วมมือภายในประเทศ
- หลักการที่ 9 ใช้มาตรฐานสากล**
- หลักการที่ 10 พัฒนาระบบสถิติผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศ

มาตรฐานสถิติเป็นหลักการที่ 9 ของหลักพื้นฐานสถิติทางการ คือ “ใช้มาตรฐานสากล” นั้นหมายถึง หน่วยสถิติควรใช้แนวคิด คำนิยาม การจัดจำแนก และวิธีการผลิตที่เป็นมาตรฐานและสอดคล้องกับสากล ซึ่งช่วยส่งเสริมระบบสถิติในทุกกระดับให้มีคุณภาพ มีความสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การบูรณาการสถิติ และต้องประสานกับหน่วยสถิติภายในประเทศให้เกิดการรับรู้และมีนำมาตราฐานไปใช้ในการผลิตสถิติทางการ

หลักปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสถิติทางการประเทศไทย (Thailand Statistics Code of Practice: TCoP)

แนวคิดในการบริหารจัดการคุณภาพสถิติทางการที่ให้ความสำคัญในเรื่องความต้องการของผู้ใช้หรือเหมาะสมกับวัตถุประสงค์/การนำไปใช้ (fit for use) โดยมีกรอบแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ได้สถิติทางการที่ดี คือ หลักการพื้นฐานสถิติทางการ 10 ประการ ที่เป็นเหมือนกรอบเชิงนโยบายของ UN มาถอดออกเป็นหลักปฏิบัติสถิติทางการ (Code of Practice for Official Statistics) เพื่อให้เข้าใจง่ายในเชิงปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 9 หลักปฏิบัติ ดังนี้

สภาพแวดล้อมของสถาบัน (Institutional Environment)

หลักปฏิบัติข้อที่ 1 ความเป็นอิสระและความเป็นมืออาชีพ (Professional and Independence)
หลักปฏิบัติข้อที่ 2 การเก็บรักษาความลับของข้อมูล (Statistical Confidentiality)

กระบวนการทางสถิติ (Statistical processes)

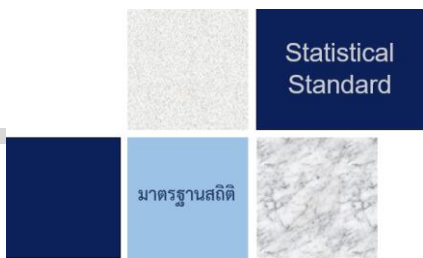
หลักปฏิบัติข้อที่ 3 ความถูกต้องของระเบียบวิธีทางสถิติ (Sound Methodology)
หลักปฏิบัติข้อที่ 4 กระบวนการสถิติที่เหมาะสม (Appropriate Statistical Procedures)

ผลผลิตสถิติทางการ (Statistical outputs)

หลักปฏิบัติข้อที่ 5 ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (Relevance)
หลักปฏิบัติข้อที่ 6 ความถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ (Accuracy and Reliability)
หลักปฏิบัติข้อที่ 7 ความเหมาะสมของเวลาและการตรงต่อเวลา (Timeliness and Punctuality)
หลักปฏิบัติข้อที่ 8 ความสอดคล้องและเปรียบเทียบกันได้ (Coherence and Comparability)
หลักปฏิบัติข้อที่ 9 การเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย (Accessibility)

มาตรฐานสถิติ เป็นหลักปฏิบัติข้อที่ 8 ของหลักปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสถิติทางการประเทศไทย กล่าวคือ “สถิติทางการมีความสอดคล้อง สามารถเปรียบเทียบข้ามช่วงเวลา และสามารถบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่งได้” หมายความว่า สถิติทางการให้ความสำคัญกับคุณภาพในแง่ของความสอดคล้องของข้อมูลที่ผลิตขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (Coherence) และความสามารถในการเปรียบเทียบสถิติได้ถึงแม้ว่าจะเป็นสถิติที่ผลิตขึ้นจากหน่วยงานที่ต่างก็ตาม (Comparability) เพื่อนำไปสู่การบูรณาการและแลกเปลี่ยนสถิติร่วมกัน

นโยบายด้านมาตรฐานสถิติ ในการผลิตสถิติทางการ เพื่อให้สามารถบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

1. ต้องกำหนดแนวทางการผลิตสถิติทางการให้สามารถบูรณาการได้ เพื่อให้ข้อมูลเกิดการใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

หน่วยสถิติควรให้ความสำคัญกับการผลิตสถิติที่สามารถนำไปบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกันแม้จะเป็นข้อมูลที่เกิดจากแหล่งที่แตกต่างกัน ช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และรูปแบบที่ต่างกัน โดยดำเนินการในกระบวนการผลิตสถิติดังนี้

- ก่อนจัดทำสถิติ ต้องตรวจสอบข้อมูลที่มีอยู่จากแหล่งต่างๆ ว่าตรงกับความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการใช้หรือไม่ ทั้งที่สามารถนำมาใช้งานได้โดยตรงหรือต้องบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่ง ซึ่งแหล่งข้อมูลในที่นี้ รวมถึงแหล่งข้อมูลจากงานวิจัย งานทะเบียน หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่ไม่ใช่สถิติเพื่อนำมาตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลเหล่านี้เหมาะสมสำหรับใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- หากตัดสินใจที่จะจัดทำสถิติชิ้นใหม่ ต้องคำนึงถึงคือ “การบูรณาการ” เนื่องจากข้อมูลสถิติที่สร้างขึ้นใหม่ไม่ควรทำขึ้นมาแล้วตอบวัตถุประสงค์หรือใช้งานได้เพียงอย่างเดียว แต่ควรมีการเพิ่มมูลค่าของข้อมูลให้มีการใช้งานได้หลากหลายมากขึ้น โดยไม่ทำให้วัตถุประสงค์หลักที่หน่วยสถิติต้องการจัดเก็บเสียไป โดยดำเนินการดังนี้

- สืบค้นหามาตรฐานสถิติในเรื่องที่ต้องใช้ในการผลิตสถิติทางการ ทั้งจากองค์กรระหว่างประเทศ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานเจ้าภาพ
- เลือกใช้มาตรฐานสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการผลิต และทำความเข้าใจกับการอ้างอิงมาตรฐานสากล (ถ้ามี) เพื่อให้เชื่อมั่นว่าข้อมูลสถิติที่ผลิตนั้นสามารถบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้
- ในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรประสานกับผู้ใช้หลักให้มากที่สุด โดยร่วมหารือเพื่อบูรณาการแบบสอบถามให้ข้อมูลสถิติที่ได้ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้มากที่สุดและลดภาระของผู้ให้ข้อมูลให้เหลือน้อยสุด
- ในการพัฒนาเทคโนโลยี วิธีการ เครื่องมือ และกระบวนการในการจัดทำสถิติ ต้องคำนึงถึงการบูรณาการให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน
- ตรวจสอบเว็บไซต์ของหน่วยงานว่าออกแบบให้ผู้ใช้แต่ละกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูล คำอธิบายข้อมูล (metadata) ข้อคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เมื่อจัดทำสถิติแล้วเสร็จควรพยายามบูรณาการสถิติที่ได้กับสถิติอื่นๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

2. สนับสนุนการจัดทำและใช้กรอบสถิติร่วม คำนิยาม และการจัดจำแนกสถิติในการผลิตสถิติทางการ

- สำนักงานสถิติแห่งชาติและหน่วยงานเจ้าของมาตรฐานสถิติ ต้องพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดการใช้กรอบสถิติร่วม (common statistical frame) มาตรฐานคำถามที่ใช้ในแบบสอบถาม มาตรฐานคำนิยาม และมาตรฐานการจัดจำแนกในหน่วยสถิติ เพื่อให้เกิดข้อมูลสถิติที่มีความสอดคล้องกัน
- มาตรฐานที่ช่วยให้เกิดความสอดคล้องกันของข้อมูล และนำไปสู่การบูรณาการหรือใช้ประโยชน์ร่วมกันในที่นี้ ได้แก่
 - การจัดจำแนก เช่น มาตรฐานการจำแนกเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์ มาตรฐานการจัดจำแนกประเภทอุตสาหกรรม มาตรฐานการจัดจำแนกประเภทอาชีพ เป็นต้น
 - หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ เช่น หน่วยวิเคราะห์ทางสังคม (เช่น ครอบครัวครัวเรือน ที่อยู่อาศัย เป็นต้น) หน่วยวิเคราะห์ทางธุรกิจ (เช่น วิสาหกิจ บริษัท สถานประกอบการ เป็นต้น)

- คำนิยาม
 - ข้อคำถามในแบบสอบถาม
 - กรอบแนวคิด เช่น กรอบการดำเนินงานระบบบัญชีประชาชาติ คู่มือ
ตุลการชำระเงิน เป็นต้น
 - ชื่อตัวแปร
- การทำให้ข้อมูลที่จัดทำในต่างช่วงเวลาและต่างแหล่งข้อมูล สามารถบูรณาการ
และใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ เพื่อต้องการให้

- ลดเวลาและต้นทุน
การจัดทำและเก็บ
รวบรวมข้อมูล
- ลดภาระผู้ตอบ
- ลดความซ้ำซ้อนของ
ข้อมูลที่ไม่จำเป็น

- เพิ่มคุณภาพและมูลค่าของ
ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ
- เพิ่มโอกาสการวิเคราะห์
แลกเปลี่ยน และนำข้อมูลมาใช้
ประโยชน์
- เพิ่มมุมมองในมิติต่างของข้อมูลที่
ทำให้ผู้ใช้สามารถนำมาใช้
ประโยชน์ได้หลากหลายมากขึ้น

- หน่วยงานเจ้าภาพและสำนักงานสถิติแห่งชาติ ต้องพัฒนามาตรฐานสถิติโดย
 - ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใช้
 - ทบทวนมาตรฐานสถิติ เพื่อให้แน่ใจว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ กล่าวคือสามารถสะท้อนถึงสถานการณ์ปัจจุบันและเปรียบเทียบข้อมูลแม้จะจัดทำในช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้
 - นำเสนอและเผยแพร่การปรับปรุงมาตรฐานสถิติต่อสาธารณชนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้
 - สนับสนุนให้เกิดการใช้มาตรฐานสถิติเพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมีความสอดคล้องกัน และสนับสนุนให้ใช้กับข้อมูลจากการบริหารหากทำได้
- ทุกมาตรฐานสถิติที่ได้รับการยอมรับและประกาศให้ใช้ในการผลิตสถิติทางการควรมีการนำเสนอไว้บนเว็บไซต์ รวมถึงแนวทางและวิธีการนำมาตราฐานสถิติไปใช้อย่างถูกต้อง

- การใช้มาตรฐานการจัดจำแนกสถิติในการผลิตสถิติทางการ ควรจัดทำหรือเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับที่ละเอียดมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ของแต่ละมาตรฐานการจัดจำแนกสถิติ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำไปจัดกลุ่มข้อมูลได้ตามความต้องการ
- การประเมินคุณภาพสถิติทางการ ควรพิจารณาถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานสถิติ เพื่อประเมินความสามารถในการใช้ประโยชน์ร่วมกันกับข้อมูลจากแหล่งอื่นและการเปรียบเทียบข้อมูล

3. ให้ความสำคัญกับข้อมูลจากการบริหารงาน (Administrative data) ที่เป็นสถิติทางการ ว่าต้องออกแบบการผลิตข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางสถิติด้วย

- ในการจัดทำมาตรฐานสถิติต้องคำนึงถึงการนำไปใช้กับข้อมูลจากการบริหารงาน เพื่อให้แน่ใจในคุณภาพข้อมูลและมาตรฐานคำอธิบายข้อมูล (metadata) การรักษาข้อมูลเป็นความลับ การปกป้องข้อมูล และการแบ่งเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์และรหัสต่างๆ ว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
- สนับสนุนให้หน่วยสถิติใช้มาตรฐานสถิติในการจัดทำข้อมูลจากการบริหารงาน (ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นหลัก) ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบเพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงสถิติได้อีกทางหนึ่ง และสามารถบูรณาการเข้ากับข้อมูลจากการสำรวจหรือข้อมูลจากแหล่งอื่นได้ด้วยเพื่อความคุ้มค่า

4. ใช้การแบ่งเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์เพื่อวัตถุประสงค์ในเชิงสถิติตามมาตรฐานที่กำหนด

- สนับสนุนให้หน่วยสถิติใช้การแบ่งเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ทั้งชื่อ รหัสและลำดับการนำเสนอข้อมูลสถิติ รวมถึงคำนิยามเขตเมืองและชนบทเพื่อวัตถุประสงค์ในเชิงสถิติตามมาตรฐานที่กำหนด พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลตามมาตรฐานการแบ่งเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์ทั้งในรูปแบบรายงานหรือนำเสนอข้อมูลด้วยภาพ (Data visualization)

- ตรวจสอบว่ามาตรฐานการแบ่งเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์ยังคงสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้
- หากมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการแบ่งเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์สำหรับวัตถุประสงค์ในเชิงสถิติ ควรตรวจสอบว่ายังคงสอดคล้องหรือเปรียบเทียบได้กับการแบ่งเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่สำคัญ เช่น การแบ่งเขตการเลือกตั้ง หรือการแบ่งเขตการปกครอง เป็นต้น
- ตรวจสอบว่าข้อมูลสถิติได้อธิบายคำอธิบายข้อมูล (metadata) เกี่ยวกับเขตพื้นที่ภูมิศาสตร์และรหัสการจัดจำแนกสถิติที่ใช้ไว้อย่างชัดเจนผ่านเว็บไซต์

5. สนับสนุนให้หน่วยสถิติใช้มาตรฐานและแนวทางการผลิตสถิติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

- หน่วยสถิติสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรระหว่างประเทศ เช่น กองสถิติแห่งสหประชาชาติ (UNSD) องค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (ISO) องค์การศุลกากรโลก (WCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะมีทำให้มีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานสากลขององค์กรระหว่างประเทศแล้ว ยังมีส่วนในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรฐานและการจัดจำแนกสถิติของประเทศให้ถูกต้องและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้วย
- หน่วยสถิติพยายามผลิตสถิติทางการให้สอดคล้องตามกรอบการดำเนินงานมาตรฐาน คำนิยามที่องค์กรระหว่างประเทศจัดทำเพื่อให้สถิติทางการของประเทศได้มาตรฐานและสามารถเปรียบเทียบได้กับระดับสากลหรือระดับภูมิภาค ซึ่งหากไม่สามารถทำตามมาตรฐานในรายละเอียดได้อย่างน้อยควรทำให้ได้ในระดับภาพรวมของระดับสากล (Top level) เนื่องจากการจัดทำมาตรฐานสถิติในระดับประเทศสามารถปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขให้เหมาะสมได้ในระดับย่อย

- หน่วยงานเจ้าภาพและสำนักงานสถิติแห่งชาติ ต้องศึกษาและตรวจสอบมาตรฐานสถิติในระดับสากลขององค์กรระหว่างประเทศที่จะใช้อ้างอิง เพื่อให้มั่นใจว่ามาตรฐานสถิติที่จัดทำถูกต้องและอ้างอิงได้กับมาตรฐานสากล พร้อมทั้งแสดงการเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานสถิติของประเทศกับมาตรฐานสากล

6. หน่วยสถิติต้องอธิบายเหตุผลในกรณีที่ไม่ได้ใช้กรอบการดำเนินงาน แนวทาง หรือมาตรฐานสถิติในการผลิตสถิติทางการ ซึ่งมาตรฐาน ในที่นี้เป็นได้ทั้งระดับสากล ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ

- หน่วยสถิติต้องมีการนำเสนอและให้ผู้ใช้เข้าถึงคำอธิบายข้อมูล (metadata) ซึ่งต้องมีการอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานที่สนับสนุนให้เกิดความสอดคล้องกันของข้อมูลได้แก่ การจัดจำแนก หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ คำนิยาม คำถาม กรอบแนวคิด ชื่อตัวแปร พร้อมทั้งหน่วยงานเจ้าของมาตรฐานที่อ้างอิง โดยต้องแสดงข้อมูลเหล่านี้ไว้ในคำอธิบายข้อมูล (metadata)
- เมื่อใดก็ตามที่หน่วยสถิติพบว่าชื่อหรือคำนิยามเกี่ยวกับกรอบแนวคิด หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ ตัวแปร และการจัดจำแนกของสถิติทางการในเรื่องเดียวกันเกิดความไม่สอดคล้องและไม่สามารถเปรียบเทียบได้ตามมาตรฐานที่ได้เผยแพร่ หน่วยสถิติจะต้องพัฒนาสถิติทางการให้สอดคล้องตามมาตรฐานที่ได้เผยแพร่ หากเปรียบเทียบไม่ได้ต้องมีคำอธิบายไว้อย่างชัดเจน
- ในกรณีที่สถิติทางการที่ผลิตมีนโยบายที่จำเป็นต้องใช้การจัดจำแนก หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ คำนิยาม คำถาม กรอบแนวคิด ชื่อตัวแปรที่แตกต่างจากมาตรฐานหรือที่เฉพาะเจาะจงสำหรับหน่วยงานเท่านั้น
 - หน่วยสถิติต้องยอมรับว่าข้อมูลจะไม่สอดคล้องและไม่สามารถใช้งานร่วมกันกับข้อมูลจากแหล่งอื่นได้
 - หน่วยสถิติต้องเปิดเผยการจัดจำแนก หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ คำนิยาม คำถาม กรอบแนวคิด ชื่อตัวแปร พร้อมอธิบายความแตกต่างจาก

คำอธิบายข้อมูล
(metadata)

มาตรฐานไว้ในคำอธิบายข้อมูล (metadata) รวมถึงความสามารถในการเปรียบเทียบข้อมูลให้ผู้ใช้ได้ทราบ

- หน่วยสถิติต้องจัดทำความเชื่อมโยงหรือเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการจัดจำแนก หน่วยวิเคราะห์ทางสถิติ คำนิยาม คำถาม กรอบแนวคิด ชื่อตัวแปรที่หน่วยงานใช้ซึ่งไม่ตรงกับมาตรฐานสถิติของประเทศให้ผู้ใช้ได้ทราบ

เอกสารอ้างอิง

National Statistics, National Statistics Code of Practice, Protocol on Statistical Integration and Classification, Revision, February 2008, Version 1.2

OECD, Statistical Standard, Glossary of Statistical Terms, [Online]. Available: <http://stats.oecd.org/glossary/>. (Access date: December, 2016).

Statistics New Zealand, Principle and Protocols for Producers of Tier 1 Statistics, The official Statistics System, May 2007

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานผลการดำเนินงานการพัฒนาระบบสถิติของประเทศไทย พ.ศ. 2554-2558

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, หลักการพื้นฐานสถิติทางการ (The Fundamental Principle of Official Statistics), 2561

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, หลักปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสถิติทางการประเทศไทย (Thailand Code of Practice: TCoP), 2558